KÉZIKÖNYV

XB201/090

2011 SZEPT 0

HELYBEN HASZNÁLHATÓ!

HELYTÖRTÉNET

BÁLI TANÁCSADÓ

HOGYAN RENDEZZÜNK BÁLT, TÁNCMULATSÁGOT

ÉRKEZET
2020 MÁRC 17.
Aláírás

TÁNCSICS KÖNYVKIADÓ

„Táncos magyaroknak" nevezett bennünket már 1681-ben egy haragos prédikátor. Népünk táncos kedve azonban a zord intelmektől sem lohadt le, hanem — amint azt a reánk maradt írásos emlékek és személyes tapasztalataink bizonyítják — évszázadokon keresztül napjainkig is fennmaradt.

Ez a kedv és tehetség bontakoztatta ki azt a gazdag tánckultúrát, amelynek híre — a múltban is, most is — túlszárnyalja határainkat.

S most, hogy már túljutottunk a mindenáron való szórakozás vadul feltörő igényén, fiatalságunk széles rétegei kívánják: tegyük szebbé az ünnepnapokat, adjanak élményt a társas összejövetelek, legyenek maradandó báli élményeink!

Ez a természetes vágy hívja életre napjainkban falun és városon egyaránt az új, szebb, jobb és igényesebb szórakozási lehetőségeket. Kultúrotthonaink, üzemi klubjaink, a különböző tömegszervezetek és elsősorban a KISZ szervezetek igen sok alkalmat teremtenek, melyeken már ez a szórakozási vágy nyilvánul meg.

A néptáncosok ezrei újra megismerkedtek a nemzeti tánc szépségével, s egyre jobban keresik az alkalmakat, amikor nemcsak a színpadon, hanem saját mulatságaikon is élhetnek e táncokkal. Az egészséges, táncos kedv abban is megmutatkozik, hogy fiatalságunk egy része már hadat üzent a minden táncot egyforma sablonra járó, szürke, unalmas táncolási módnak. A különböző táncversenyek, a fokozott tánctanulási kedv bizonyítják, hogy az ízléses modern táncok változatosabb formái, a szép tartás, a kulturált viselkedés, az illedel-

eszmény nyújtásával győzzük meg a fiatalokat, alakítsunk ki közöttük egészséges versenyszellemet.

Ne a jampec figurájának negatív propagandájával éljünk, hanem a mai ember igényének megfelelő, ízléses, gazdag változatú táncok szépségével és a jó táncosok követésre serkentő példájával hassunk a fiatalokra.

félszegnek érezze magát; nevetségessé vagy közönségessé váljék.

A népművelési szervek, a szakszervezet és a KISZ közösen vegyen tervbe olyan ismeretterjesztő előadásokat, melyeken a mai társas összejöveteleken divatos táncokat bemutatják, és az előadó foglalkozik a helyes viselkedés kérdéseivel is. Ilyen előadások a fővárosban és több vidéki városban már igen nagy népszerűségnek örvendenek.

De táncbemutatót tarthatunk különböző mulatságokon, bálokon is. S amikor a szépen táncoló párokat tapssal jutalmazza a közönség, a rendezők felhívhatják a figyelmet, hogy hol, mikor lehet a bemutatott táncokat megtanulni.

Érdemes lenne felhasználni a Csehszlovákiában és Németországban bevált társastánc klubok tapasztalatait is.

Egy-egy nagyobb üzem vagy város művelődési otthona a sakk vagy asztalitenisz szakosztályhoz hasonlóan a társastáncot tanulni s azzal szórakozni vágyó dolgozók részére minimális havi hozzájárulással társastánc klubot tart fenn.

Kezdő, haladó és felső fokú klubfoglalkozáson fiatalok és középkorúak együtt vesznek részt. Hetenként 2—3 órát jönnek össze, és a táncmester, illetve tréner vezetésével tanulják és gyakorolják a közismert társastáncokat. A különböző fokú klubfoglalkozásra ki-ki tudása szerint kerül be. Van, aki 1—2 évig is csak az első fokú foglalkozásra jár, mert csupán a társastáncok egyszerűbb formáival kíván szórakozni. De a tehetségesebbek vagy akiket a tánc jobban érdekel, a haladó fokú klubfoglalkozásokon vesznek részt.

Itt már minden tánc változatosabb, a nagyobb ügyességet, jó ritmusérzéket kívánó formáit sajátítják el.

Felső fokon a klubtagok maguk állítanak össze az

Így például a kultúrotthon vezetője, a KISZ titkár, a kultúrfelelős a szórakozó ember számára nem csupán a mulatságok adminisztratív lebonyolítója vagy éppen a közrend és erkölcs hivatalból kirendelt csősze lesz, hanem megértő barát és segítőtárs, aki társasági életünk most kialakuló szórakozásai, illemszabályai közt segít a sokszor félszeg, bátortalan fiataloknak a helyes utat megtalálni.

Mit táncoljunk?

Általában kétféle nézet szokott összeütközni a táncrendek összeállításánál. Az egyik szinte kizárólag a legutóbbi évek dzsessztáncaira akarja építeni a mulatságot, a másik pedig azt szeretné, ha minden második tánc csárdás lenne. Egyik törekvés sem helyes.

Nemzeti táncunkkal élnünk kell, s büszkék lehetünk, hogy immár több mint 100 éve szerepel állandóan a táncrendeken, de akkor csinálunk neki megfelelő propagandát, ha a táncrenden a megfelelő helyre tesszük, és nem úton-útfélen rángatjuk elő. A nagyobb bálok, szervezett mulatságok *kezdő tánca* a hagyományos *csárdás* legyen. Erre — éppen a kellő hangulat megteremtése érdekében — kérjük fel a néptáncosokat, tánciskolák hallgatóit s azokat, akikről köztudomású, hogy tudnak és szeretnek csárdásozni. A táncrendben legfeljebb minden tizedik tánc legyen csárdás. Bálban viszont az *éjféli szünóra,* a szuppé *után* szinte elképzelhetetlen, hogy ne *csárdással* kezdjék meg az éjszaka második felét.

Nem lehet azonban szemet hunyni a közelmúlt és napjaink európaszerte ismert és divatos társastáncai felett. Mint ahogy az öltözködésben is, a divat szinte min-

Ezt a következményt és az új táncok iránti nagyfokú érdeklődést látva, 1955-ben kísérletképpen bevezettük néhány tánciskola tananyagába az eddigi táncokon kívül a swing, samba, rumba és a mambó tanítását. Az eredmény az lett, hogy a fiatalok nem láttak bennük nagyobb szenzációt, mint bármelyik másik táncban, és ezeket is szépen, ízlésesen járták. Ennek eredményeképpen az 1956—57-es tanévtől a tánctanítói munkaközösségek már ezeket a táncokat is taníthatták. 1957—58-ban pedig csatlakozott hozzájuk a bájó és a kalipso.

Ennyiféle tánc változatos, színes formában való megtanulására azonban kevés az eddig szokásos hathetes tánctanfolyamok ideje. S nem is helyes, ha ilyen rövid idő alatt a kezdő tanítvány annyiféle mozgásformát tanul, mert akkor egyiket sem tudja rendesen. Ezért szükségessé válik a haladó tanfolyamok bevezetése. A legújabb táncokat csak ezeken a tanfolyamokon tanítják a táncmesterek.

De nemcsak a legújabb, divatos táncokra van igény, hanem — éppen a néhány éve folyó csárdásversenyek hatására — a színesebb, gazdagabb nemzeti társas táncformára is.

Ezért ott, ahol a helyi kedvelt csárdásforma még nem alakult ki, vagy azt új motívumokkal szeretnék gazdagítani, az új tematika változatos: lassú és friss csárdást is ad. Különösen Budapesten aratott ez a forma sikert a legjobb szalontáncos fiatalok között.

Milyen táncokat tanulhatunk tehát a tánciskolákban s milyen táncok szerepelhetnek az idei farsangi táncrendeken?

Erre minden alkalomra érvényes szabályt nem állíthatunk fel, ez mindig a táncolók többségének tánctudásától, életkorától és igényeitől függ.

A társastáncokat eredetük szerint három csoportba osztjuk.

sastáncot: a csárdást is a sárba ránthatja a hányaveti, nyegle, jampeckedő magatartás és táncolási mód. Viszont szép, ízléses képet mutathat az egész táncparkett, ha mértékkel, a jó ízlésnek megfelelő módon táncoljuk bármelyik szalontáncot.

De nemcsak az ízléstelenség, a nyegle magatartás csúfítja el a táncot, hanem az is, ha kivonjuk minden táncnak a savát-borsát, és valamennyit egyformán, egy sémára járjuk. A szürkeség, egyformaság egyik legfeltűnőbb jelensége napjaink társas szórakozásának. A zene bármilyen tánchoz muzsikál, a nagy tömeg lassúbb vagy gyorsabb ütemben általában három lépést táncol. Ez a szürkeség, unalom nem adja a tánc igazi élményét, nem vezeti le az egészséges mozgásvágyat, s teljes igénytelenségre szoktat.

Minden táncot járjunk úgy, ahogy azt a tánc eredeti formája megkívánja, sokkal több örömet és élményt ad majd, mint az állandó „lötyögés". Ahhoz azonban, hogy ezt megvalósíthassuk, szépen, tisztán kell megtanulnunk az egyes táncokat, és elegendő helyet kell biztosítani, hogy valóban táncolhassunk is, ne egymás sarkát tapossák le egy-egy táncos összejövetelen.

A táncosok magatartását, táncmódját erősen befolyásolják: a zene és a mulatság külsőségei. Ezért a megfelelő zenekar meghívása és a mulatság helyének megválasztása egyik legelső és legfontosabb feladat.

Milyen táncos alkalmakat szervezzünk?

A táncos alkalmak megsokasodásával a b á l szó jelentését kissé lejárattuk. Minden táncalkalmat — amely sem tartalmában, sem külsőségeiben nem felel meg ennek — bálnak neveztünk az utóbbi esztendőkben. Így ez a szó megkopott, eredeti jelentését és jelentőségét elvesztette, és kialakult valami sablon, amely szerint a táncot

tánc tanítót, néptánc-csoport vezetőjét vagy legalább a helyi pedagógust.

Minthogy minden sportnak, szórakozásnak megvan a maga legfőbb ideje, így a táncnak, a társasági életnek is megvannak már a régebben kialakult vagy napjaink igénye szerint alakuló sajátos alkalmai.

Így például a farsang régi évszázados nemzetközi hagyományai mellett megtaláljuk a sajátos magyar színeket, s azon belül egy-egy közösség ízlése szerint alakult szokásokat. A *báli bizottság* egyik legfontosabb feladata, hogy mindig a helyi *körülményeknek, szokásoknak megfelelő formát találja meg egy-egy bál, mulatság, táncos szórakozás megszervezésekor.*

Más lehetőségei és igényei vannak a nagyobb és kisebb városoknak, a falvaknak, ismét mások az idősebbeknek, a fiataloknak vagy éppen a diákoknak.

Városi táncalkalmak, bálok

Minthogy városon az emberek sokkal kevésbé ismerik egymást, mint falun, helyes, ha egy-egy nagyobb bált kisebb, ismerkedést megkönnyítő táncos összejövetelek előznek meg. Jó, ha ezeket az összejöveteleket is a főrendező és néhány rendező bevonásával szervezik meg. Az ismerkedési táncos összejöveteleken a főrendező és a rendezők gondoskodjanak arról, hogy a fiúknak bemutassák a lányokat, a mamákat felkérjék a háziasszonyi teendők ellátására.

Táncos teák

Egy-egy ilyen alkalommal egyik vagy másik táncot meg is lehet tanítani. A tánctanító vagy néptáncoktató egy-két igen szépen táncoló párral bemutattatja a keringőt, tangót, polkát vagy csárdást, és néhány szóval felhívja a megjelenteket, hogy aki nem tudja ilyen szé-

jai mennyire ízesen, szépen és sajátos módon járják a csárdást, s milyen könnyedén repítik még a leányokat a keringőben! De előkerülnek ilyenkor a polka és a csárdás különböző formái is.

Szakmai bálok

A *szakmai bálokra* kérjük fel védnöknek a szakma legjobbjait. A fiatalok tartsák nyilván, kik kaptak az elmúlt esztendőben kitüntetést. A szakmai bálon kerítsenek sort arra, hogy a kitüntetetteket néhány percre állítsák a báli közönség elé példaképnek. Például az ő tiszteletükre mutasson be a néptánc-csoport vagy tánciskolásokból alakult csoport egy-egy táncot. A legjobb táncosok kérjék fel őket, s középen elegendő helyet hagyva az a tánc csak az övék legyen. Igen ötletes a rigmusos köszöntő is, amelyben a főrendező bemutatja a legjobb táncosokat, és az ünnepeltek választhatnak: kivel akarják járni a következő táncot. Ennek azonban nem szabad sok időt elvennie a bálból, mindössze 8—10 percre állíthatja meg a táncolás menetét.

Utcabál

Felszabadulás óta a bálok eddig nálunk ismeretlen, új formájával találkozunk: az utcabállal.

Nemzeti ünnepeink szinte megszokott szinei közé tartoznak már például a május 1-i színes felvonulásokon táncoló népi tánccsoportok és a főváros, valamint a vidéki városok lampionokkal virágfüzérekkel feldíszített terei, amelyeken az ünnep estéjén vidáman táncol öreg, fiatal.

Az utcabál széles tömegekre kiható, ízlésnevelő és színvonalas szórakozást nyújtó táncalkalom lehet, ha azt mind külsőségeiben, mind tartalmában megfelelően készítjük elő és vezetjük le.

Városi Könyvtár
103607
Dunaharaszti

kiabálja, és az ügyes rendező a hangorkánból és saját ízlése szerint ítélve választja ki az első 3 helyezettet. A döntőbe jutott 3 helyezett tiszteletkört mutat be. A versenyre buzdítást, s ezzel a szép táncolásra való ösztönzést az értékes, szép díjak fokozzák. A díjakat a versenyek előtt jól látható helyen közszemlére kell kitenni.

Igen kedvelt és jól bevált az utcabálokon a szívposta. Itt is az legyen az irányadó, hogy a legszebben, legízlésesebben táncolók között osszuk szét az utalványokat. Így kettős célt érünk el: állandó kontaktusban vagyunk a közönséggel, és ízléses táncra szoktatjuk a fiatalságot.

Kerti ünnepségek, kirándulások

A téli időszakon kívül a nyári kerti ünnepségek, táncos teák, majálisok, kiránduláskor a hajófedélzeten vagy a zöldben rendezett táncos délutánok igen kellemes szórakozást biztosíthatnak fiataloknak és középkorúaknak egyaránt. A városból kirándulók szívesen visznek magukkal gramofont vagy harmonikát, és a zöld vendéglők vagy a kirándulóhely többi vendégének is örömet szerezhetnek ezzel. Hívjuk fel erre a KISZ szervezetek, tömegszervezetek figyelmét.

Üdülők táncélete

A dolgozók nagy tömege tölti ma már szabadságidejét jól felszerelt, egészséges üdülőkben. Az üdülés fizikai és szellemi pihenés, de egyúttal a megszokott környezetből kiszakítva, szórakozásnak is kell lennie.

Az első napok korai lefekvése, csönd után kívánkozó magánya után a legtöbb ember szívesen kapcsolódik be új társaságba, ha erre megfelelő lehetőség van. Ha ügyes kultúrfelelős vagy táncszakember kerül az üdülőbe, már az ismerkedési estet is olyan ügyesen szervezheti meg,

Természetesen mindez nem jelenti azt, hogy azokat, akik nem vágynak az efféle szórakozásra, mindenképpen erőltessük a bekapcsolódásra, és esetleg csak szemlélődő, passzív magatartásukat közösség ellenesnek bélyegezzük. Sokat nyerünk azzal is, ha ezeket a mulatságokat a szemlélődők is szépnek, rendezettnek, ízlésesnek látják.

Karneválok

A szabadtéri táncos rendezvények között igen nagy múltra tekint vissza európaszerte az utcai karnevál. Városok és üdülőhelyek alkalmasak ezek megrendezésére.

A forgatókönyv elkészítésénél próbáljunk valamilyen egységes elgondolást teremteni, ami a karnevál központi gondolatát adhatja. Például: Karnevál herceg udvartartása, Virág királynő és népe stb. Ezek a menet élén haladnak, és mögöttük következnek színes tarkaságban a különböző jelmezesek.

A karnevál menete meghatározott útvonalon haladjon. A menetben vegyenek részt lovasok, feldíszített lófogatok, csacsifogatok, dekorált gépjárművek, zenekarok, gyalogosok, jelmezesek, mozgó büfé. Az utak mentén árusítsanak ételt, italt és a karneválhoz szükséges tárgyakat (trombiták, kereplők, papírsapkák, szerpentin, konfetti stb.). A rend fenntartását karszalaggal ellátott társadalmi rendezők, nagyméretű felvonulás esetén rendőrök is biztosítsák. A menetben mentőautó is vegyen részt, és többfelé állítsunk fel társadalmi mentőszolgálatot is.

Néhány karneválra való ötlet:

Bikaviadal. A bikatestben két személy helyezkedik el. Az elején levő a bika fejét, a hátsó a bika farkát mozgatja. Komikus formában utánozzák a bika mozdulatait. Körülötte vörös posztóval torreádorok ingerlik a bikát

A menet összeállításánál ügyeljünk arra, hogy a komolyabb témát kifejező csoportok (például néptáncccsoport, balettegyüttes, komolyabb tárgyú életképek) inkább a menet elejére, és egymás után kerüljenek, s csak ezután vonuljanak a tréfás vagy fantasztikus jelmezesek.

Fenti ötleteket kellő időben előre kell összeállítani és egyeztetni, hogy a menet elrendezése mindenképpen nagyszabású és hatásos legyen. Az utcai felvonuláson minden esetben nagy méretekre kell törekedni, mert az utca perspektívájában minden bizonyos fokig csak eltúlzottan kelt hatást.

Falusi táncalkalmak, bálok

Falun ezekből az ötletekből szintén megvalósítható néhány, de mechanikusan átvenni semmit sem szabad. Nagyon alaposan, körültekintően kell megnézni, hogy melyek azok a formák, amelyeket szívesen átvenne a fiatalság, s melyek azok, amelyek ott helyben idegenek. A helyi hagyomány alaposabb tanulmányozásával mindenütt megtalálhatjuk azokat az összejöveteli lehetőségeket, amelyeken kisebb vagy nagyobb közösségben szívesen szórakozik a fiatalság. Itt is óvakodjunk a sablontól és attól, hogy ne csupán a rendező szerv anyagi alapjának biztosítását lássuk a hétvégi kisebb-nagyobb mulatságok szervezésében. Falun különösen ügyeljünk, hogy már a bálok, táncalkalmak előkészítése olyan legyen, hogy onnan a közismerten kötekedő, bicskázó és hangoskodó elemeket kiszoríthassuk.

Fonó-, varróesték

Ahol még szokásban vannak a téli időben együtt végezhető munkákra való összejövetelek (fonás, varrás, kötés, hímzés), ahol dalolgatni, beszélgetni és egyszer-

„suba-subához, guba-gubához" elv alapján lehetőleg azonos réteghez tartozók ismerkedését és összeházasodását segítsék elő. Bár nem volt ez írott törvény, mégis nem egy verekedés származott abból, hogy például a gazdabálra néhány szegényparaszt vagy summás legény is bemerészkedett, hogy megtáncoltassa a gazdalányokat. (Igen szépen írja ezt le Veres Péter: Szegények szerelme című könyvében.) Ha mégis közös bált rendeztek, a vezető szerep, a hangadás a pénzes elemeké volt, mert ők fizettek a zenészeknek, az ő ízlésük szerint húzta a muzsikus, az ő hangjuk töltötte be a termet. Ezzel a szegényebb csak úgy tudott versenyezni, ha egy-egy bálért elvitte otthonról az utolsó krajcárt is.

Megváltozott életünkben természetesen meg kell változzék a falusi táncos szórakozás jellege is. A kultúrotthonnak minden dolgozó paraszt, iparos és a faluban élő értelmiség otthonának kell lennie, s ezért mindent el kell követnünk, hogy az ott rendezett bál, mulatság összehozza azokat is, akik a hétköznapi munka során talán sohasem váltanak szót egymással. A kultúrotthon báljai összekötő kapcsok a gépállomás dolgozói, iparosok, kereskedők, állami gazdasági alkalmazottak, termelőszövetkezeti tagok, egyénileg dolgozó kis- és középparasztok, valamint a falusi értelmiségiek között.

A falusi bál sikere is a jó előkészítésen áll vagy bukik. A főrendezést helyes, ha a tánccsoport vagy népi együttes vezetője, a faluba járó tánctanító vagy az erre vállalkozó pedagógus végzi. A rendező gárdába azokat a 20 év körüli fiatalokat és középkorú embereket nyerjék meg, akiknek tekintélyük van, akikre egyébként is szívesen hallgatnak. Keressük meg a falu régi vőfélykedő, násznagykodó embereit is, őket is vonják be már az előzetes megbeszélésekbe. De ne csak a tanácsadásban, hanem a bál irányításában is aktívan vegyenek részt azok, akik ízes tréfáikkal, csattanós történetekkel, ügyes hangulatkeltésükkel meg tudják adni egy-egy mulatságnak

Vigyázzunk arra, hogyha egy-két alkalommal sikerült jó helyi formát kialakítani, a báli bizottság ne elégedjék meg ezzel, s a továbbiakban ne csak a már bevált kaptafára húzza a mulatságokat, hanem igyekezzék mindegyiknek más és más színt adni. Tartalmában és külsőségeiben legyen más a szüreti, a farsangi bál vagy az új ünnepeinken rendezett mulatság, a termelőszövetkezeti elszámolás utáni táncalkalom. Ilyenkor a bál jelentőségét emelheti a megfelelő bevezető műsor. Köszönthetjük a bálozókat dallal, alkalomszerű rigmusokkal. Sőt bál közben is ünnepelhetjük köszöntővel, nótával a megjelent kitüntetett dolgozókat, s a legjobb brigádok rendelhessenek dalt vagy táncot.

Néhol falun is feltűnik egy-egy jampeckedő fiatal, aki nyakatekert, rángatódzó táncával akarja magára hívni a figyelmet. Ha odavalósi, a kultúrotthon rendezői, a KISZ fiataljai rendszeresen foglalkozzanak, beszélgessenek vele. Győzzék meg arról, hogy ez a táncstílus nem méltó hozzá.

A mulatság, a bál irányítása ne úgy történjék, hogy a szórakozni kívánók azt érezzék, még szabad idejükben is rendszabályozzák őket, hanem éppen az új ötletek, a fokozott gondoskodás tegye melegebbé, családiasabbá az összejöveteleket. Így valóban azt érzik, hogy szebb, jobb a mulatság a kultúrotthonban, mint volt régen a kocsmában.

Ha ez sikerül, a falusi kultúrotthon betöltötte egyik hivatását: a dolgozók szórakozási vágyát igényesen elégítette ki.

Jelmezbál

Városon, falun egyaránt kedvelt a *jelmezbál, maskarabál.* Ez akkor szép, ha ötletes és gondosan kiválogatott jelmezekkel készülnek rá. A piszkos, elnyűtt és sab-

Majális

De nemcsak a télidő kedvez a táncnak. Országszerte találkozunk a *majális* szokásával is. A munkásünnep különösen alkalmas arra, hogy a faluhoz közeleső folyóparton, erdei tisztáson vagy füves domboldalon egész- vagy félnapos népmulatságot rendezzünk. A május 1-i felvonulás és ünnepség rendszerint a falu főutcáján és főterén zajlik. Ebéd után szívesen kivonul a majális helyére a falu apraja-nagyja. Itt a gyermekek játékbemutatója, sportbemutatója, különböző tréfás versenyek (zsákfutás, lepényevés, köcsögtörés stb.) s a májusfa megmászása sok színes látnivalót nyújthat.

A jól elegyengetett szabadtéri tánchelyet lampionok, virágfüzérek díszíthetik, és néhány órás társastánc méltón fejezheti be az ünnepet. A délutáni órákban legyen a tánchely az úttörőké, és nekik húzza a zenekar a talpalávalót. Régi szokás országszerte, hogy a gyermekeket a majálisokon az idősebbek megtáncoltatják.

„Vendégség"

Jó néhány évtizede elvesztette egyházi jelentőségét a búcsú, és ma már szinte kizárólag a rokonok látogatása, az egész falu nagy fogadónapja, az ún. *„vendégség"* lett belőle. A búcsú napjára a faluból elszakadt rokonok hazatérnek, és a minden jóval megrakott családi asztal körül találkoznak. Az egész falu ünnepe ez, és a zenekarok egész nap házról házra járnak, itt is, ott is egy-egy kis tánc kerekedik, míg este az összes kedvelt tánchelyen reggelig áll a bál. Ezeket az alkalmakat is felhasználhatjuk arra, hogy a szülőföldtől elkerültek valóban közelebb kerüljenek az egész faluhoz. Ápoljuk a közelmúltban még sokfelé élő táncos köszöntők, hajnali rigmusmondás szokását. (Például Rábaközben a legénycsoportok a lányos házaknál elverik a karéjt, és ezért

Már a szőlő szedésekor hangos a hegy a daltól, tréfától és hol itt, hol ott hangzik fel a muzsika, de ahogy alkonyodik, és felgyúlnak a szabadban rakott tüzek, fiatalok és öregek táncraperdülnek. Egy-két órás kis táncolások ezek. Az egész éjjel tartó szüreti bálra csak a munka befejeztével kerül sor. Rendszerint színes, ötletes szüreti felvonulás vezeti be országszerte. A menet hosszú kocsisort alkot, minden egyes kocsin a szüretelők különböző csoportjaival. Elengedhetetlen a hordon ülő népi Bacchus, a bíró és bíróné, a csőszök, csőszleányok, Ludas Matyik s a bohócok tarka serege.

A szüretelők ünneplő ruhája, népviselete igen szépé, színessé teheti a felvonulást. A rendezőség kerülje a 30-as években eluralkodott ún. „magyar ruhás" viseletet, amely külsőséges magyarkodásával, a népviselettől távol álló giccses voltával nem emeli az ünnepséget. A menet egyik hagyományos alakja, a kisbíró hirdesse ki minden sarkon az esti szüreti bált. A bálterem vagy szabadtéri tánchely díszítését oldjuk meg úgy, hogy a szőlőfürtöket, almát, sárgarépát, körülbelül 180—220 cm magasra aggassuk fel, hogy csak ugorva lehessen elérni azokat. A lopást a csőszök és a csőszleányok figyeljék, és a „bűnöst" cipeljék a bíró és bíróné elé. Ők bírságolják meg a tolvajokat. Súlyosabb büntetést kapjon az, aki „csak" sárgarépát tudott lopni. Éjfél után kerüljön sor a bíró és bíróné táncára. A bíró kiáltsa ki a bíróné árát. (Például 5 kg szőlő vagy 5 liter must ára.) Aki előbb ígéri az összeget, vagy aki ráígér, azé a tánc. Utána a bíróné kiáltsa ki a bíró árát. Ezután sorsolják ki a különböző nagyságú szüreti koszorúkat. (Tombolán vagy árveréssel.)

Ott ahol még él a tréfás borköszöntő szokása, azt is iktassuk be a műsorba. A szüreti mulatság „slágeréül" válasszunk valami jó mulatós nótát, s ez hangozzék fel többször is a bálon.

szülői munkaközösség és a rendezésben részt vevő tanárok, iskolai KISZ szervezetek vezetősége próbáljon megnyerni szakembert a bál levezetésére. Bizonyára szívesen vállalkozik az illetékes tánctanító munkaközösség egy-egy tagja vagy a kerületi, illetve városi tanács népművelési osztályától kért néptáncoktató ezek rendezésére. A szakember ügyes kézzel irányítja a táncrendet kezdettől a befejezésig, közös szórakozásra, ismerkedésre és a diákoknak alkalmas játékokra is sort tud keríteni. A diákbálokon különösen nagy jelentősége van a táncbemutatóknak, amelyek alkalmasak arra, hogy felkeltsék az igényt a szebb, ízlésesebb tánc iránt. A mulatságok szervezett lebonyolítása érdekében az ifjúsági rendezőkön kívül tanárok és szülők is legyenek tagjai a bál rendezőségének. Őket is vonják be mind az előkészítésbe, mind a bál levezetésébe. Ha a bálon a szülők is megjelenhetnek — s a rendező bizottságba való beválasztásuk erre kötelezi is őket —, eleve más fegyelemmel vesznek részt a diákok, mintha csak néhány tanár szeme kíséri őket. *A középiskolás bál feltétlenül zártkörű legyen!* Minden tanuló meghatározott számú vendégnek adhasson el jegyet. Leányiskolában nem egy helyen bevált az, hogy minden tanulónak név szerint kell beadnia, kiket kíván meghívni. (Név, foglalkozás vagy iskola.) Így a meghívó mintegy személy szerinti felelősséget vállal meghívottaiért.

Osztálytea

A nagyobb iskolabálokon kívül rendezhetnek az egyes osztályok ún. *osztályteákat is.* Erre szintén korlátozott számban hívjanak vendégeket. Az ilyen alkalomra elegendő a gépzene is. A tánclemezek összeválogatását azonban szintén ne csupán a diák előkészítő bizottságra bízzák, hanem vegyen benne részt az iskola énektanára is. A tánclemezeken kívül gondoskodjanak né-

látják el, óvatlan pillanatban megcsapják, szemét bekötve csalogatják, különböző mókás feladatokat kell megoldania stb.) Az egyes egyetemeken és fakultásokon kialakult hagyományai vannak ezeknek az összejöveteleknek. Ezek felkutatása, fenntartása mellett az új ötletek még vonzóbbá és egyénibbé tehetik egyetemi fiatalságunk szórakozását is. A táncos összejöveteleket színesíti a zene szünetében bemutatott kis szatirikus jelenet, amelyet a fakultás életéből meríthetünk, vagy csípős rigmusok, tréfás ajándéktárgyak kiosztása kellő „tanácsokal". (Például a táncmulatságokat akadályozó fiúknak kis majom, fázós leánykáknak szépen becsomagolt fahasáb, álomszuszékoknak tréfás formában átadott álmoskönyv stb.) De lehet verses levelezést is hirdetni és a belépővel kapott feltűzhető számot ráírva a levelezőlapra, az illetőnek írt verset a nyilvánosság előtt felolvasni. Csak versben szabad ilyenkor levelezni, s aki a levelet kapta, a postás mellett állva kell végighallgatnia. (Az ízléstelen rigmusok felolvasását a rendező bizottság mellőzze.)

Egyetemi mulatságok végén hagyományos a táncos elvonulás. Az utolsó tánc után a Rákóczi-indulóra az összes párok kézfogással láncot alkotnak, kígyózva végigvonulnak a termen vagy termeken, és az előtáncos vezetésével levonulnak a ruhatárba. A sor végén levő táncos minden teremben leoltja a villanyt. Még a ruhatárban is egy pillanatra sötétet csinál, s az erre felcsattanó kacagás tesz pontot a diákbálra.

Tábortűz

Az ifjúsági találkozókon, majálisokon gyakran tábortűzzel zárhatjuk a nap szórakozásait.

Tábortüzet olyankor rendezzünk, mikor a tűzhöz gyülekező fiatalokat már sok közös élmény kapcsolja össze.

vidámságot hozhatnak a kánonok, tréfás rigmusok, kiénekló nóták. Ebbe a közös éneklésbe illesszük be az egyes műsorszámokat, szavalatokat, rövid tréfákat, szóló éneket, népi táncot, mókákat, játékokat. Az ének vezetésében egy-két harmonikás sok segítséget adhat a tábortűz-vezetőnek.

Ha a tábortűz előtt már volt színpadi műsor, az ott látottakat ne ismételjük a tábortűznél, csak a nótázás, játékok, mókák (például Drinápoly ostroma, közös tüszmentés, hangutánzók stb.) töltsék ki. Ha a résztvevők hangulata úgy hozza, és a hely is alkalmas rá, táncra is kerekedhet a tábortűz közönsége. A közös jókedvnek nagyszerű kifejezői ilyenkor a táncos tömegjátékok (Farkasjáték, Karikázó), körtáncok. A páros táncok közül elsősorban a gyors, vidám, népi eredetű társastáncok illenek legjobban a tábortűz hangulatába (csárdás, polka).

Ha úgy tervezzük, hogy a tábortűz körül táncolni is fogunk, úgy válasszuk meg a tábortűz helyét, hogy erre elegendő térség legyen — nehogy a helyszűke miatti tolongás esetleg balesetet okozzon.

A tábortűz körüli táncolás a jókedvnek igen magas fokon való kitörése, nem húzódhat sokáig, mert akkor ellaposodik. 10—15 perc után másfajta mulatsággal váltsuk fel a táncot. Hosszabb táncolásra a majálisokon, szabadtéri ünnepélyeken megfelelő sima, világítással felszerelt táncteret rendezzünk be.

A tábortüzeket emlékezetessé tehetjük a hagyományos nyitó és záró ceremóniákkal. (Például ifjúsági találkozón a tábortüzet körülállva, kézfogással többszörös szoros körbe összezárkózva a DIVSZ indulót énekeljük s így zárjuk a tábortüzet, vagy közös tánc után csoportosan nótázva széledjenek szét a résztvevők.)

A tüzelésről. Tábortüzet csak tűzbiztos helyen rakjunk. Nincs szükség minden esetben égig lobogó lán-

nem ez az igény kerül előtérbe, hanem inkább a közös, vidám, játékos szórakozásra és a táncos mozgásra való igény kielégítése a fő cél. Ez a különbség határozza meg a rendezés sajátos feladatait is. Ha ezt tartjuk szem előtt, meg tudjuk oldani az egyes közösségekben felvetődő kérdéseket.

A gyermekbálok rendezése nem új dolog. Iskolák, üttörő házak már régen foglalkoznak vele, sőt időnként egy-egy üzem és tömegszervezet is rendez ünnepélyes bálokat a gyermekek részére. Ilyen jól sikerült gyermekbál volt például 1955-ben és 1956-ban a DISZ és az Üttörőközpont karácsonyi karneválja, amelyet a budapesti iskolák legjobb tanulói részére rendeztek az Ormighházban.

Ha a gyermekek részéről akár városon, akár falun farsang idején vagy nyári időben felmerül olyan igény, hogy szeretnének gyermekbálon szórakozni, igyekezzünk a lehető legjobb alkalmat megteremteni a mulatság számára. Helyes, ha a városi Üttörő tanácsok szorosan együttműködnek a helyi tanácsok művelődésügyi osztályával, és megfelelő szakmai vezetéssel évenként egy-két ünnepi bált rendeznek a gyermekeknek is. Fontos, hogy ezeket a bálokat a város vagy terület legszebb kultúrotthonában, tanács vagy szakszervezet székházában rendezzék. Mindenesetre ott, ahol már maga a hely is felemelő, ünnepi hangulatot kelt. A helyiség kiválasztásánál fontos, hogy a tánctermen kívül több kisebb terem is legyen a játék, mese és egyéb társas szórakozás számára. A terem díszítése legyen egyszerű, nemes, gyermekbálhoz illő. Kerüljük a silány, vásári jellegű díszítést.

Az ünnepélyességet emeli az ünnepi öltözék is. A pedagógusok hívják fel tanítványaik figyelmét arra, hogy nem az agyoncicomázott báli ruha, hanem a gyermekekhez illő egyszerű, tiszta öltözet vagy úttörő

Farkasjáték, Karikázó, a különböző VIT játékok az ő körükben értek el legnagyobb sikert. A bálon kezdeményezett közös játékok, kollektív táncok legyenek egyszerűek, hogy az is beállhasson, aki először látja. Azért ezeket a játékokat se engedjük túl hosszúra nyúlni, nehogy a bál jellege eltűnjön, és az állandó kötött foglalkozás a gyermekek terhére legyen.

Nagy érdeklődést keltenek a gyermekek körében a modern táncok szép, színes változatainak bemutatói és a táncversenyek. Ezek érdekessé teszik a bált, felkeltik a résztvevőkben a szép táncolás iránti vágyat, s ennek nagy nevelő jelentősége van. A karácsonyi országházi karneválon általában 100—120 pár táncolt, a versenyben pedig 30—40 pár indult. (Csárdás, keringő és tangó verseny volt.) Egy-egy versenynél az első 3 pár kapott jutalmat. (Játékok, könyv, díszműtárgyak.) Táncverseny esetén ne alkalmazzuk a gyengébben táncoló párok fokozatos kiállítását, mert ez letöri őket. Csak azoknak a számait kiáltsuk ki, akik továbbra is bennmaradnak. Fontos, hogy a bíráló bizottság komolyan vegye feladatát, döntése igazságos legyen. Erre a gyermekek sokkal kényesebbek, mint a felnőttek. A bíráló bizottságba szakembereket kérjünk fel. A versenyeken kívül még sok táncos játékot rendezhetünk a bál élénkítésére (virágtánc, akadálytáncok, párcserélő játékok). Ügyeljünk azonban arra, hogy ne zsúfoljuk túl sem versenyekkel, sem túlzottan kötött foglalkozással a bált. Vegyük figyelembe azt is, hogy a meghívottak elég jól ismerik-e egymást, vagy pedig például egy-egy városban csak néhány jó tanulót hívtak-e össze minden osztályból, s így egy nagy idegen kollektívába kerülnek.

A gyermekek szórakoztatásán túl, igen nagy jelentősége van a jól rendezett gyermekbáloknak ifjúságunk egész táncos nevelésében, a nemzeti társastánc feléledésében és új formáinak kialakításában is. A munka

A *terem díszítésében* az egyszerűség, a jó ízlés vezessen. Ebben kérjük ki a helyi szakemberek tanácsát is. (Ha lehet, képzőművészt, iparművészt, rajztanárt vagy gyakorlott dekorációst kérdezzünk meg.) A kivitelezést rendszerint szívesen vállalja a meghívott fiatalság egy része. A díszítés legyen összhangban a bál tartalmával. Például szüreti bálon más díszítés legyen, mint a farsangi bálon. Vigyázzunk, hogy a teremben maradó jelszavak vagy képek ne legyenek ellentétben a rendezvény tartalmával. (Például álarcos mulatságra ne hagyjuk a falakon a politikai vezetők, művészeti nagyságok képeit vagy termelésre buzdító jelmondatokat.)

Az előkészítő munka fontos része, hogy meghatározzuk a zenekar, az ülőközönség helyét. Gondoskodjunk a kellő világításról, fűtésről, mikrofonokról. A rendező szerv figyelme terjedjen ki az összes külső feltételekre. (Terem vagy büfé ellátása, virág, cotillon, konfetti, serpentin, levelezőlapok stb. árusítása.)

A bál helyének alapos, körültekintő előkészítésével egy időben rögzíteni kell az időpontot is. A kezdés és a befejezés is ünnepélyes legyen. A bál befejezését jelentő utolsó tánc s az utána következő induló előkészítése ugyanolyan fontos, mint a bálnyitó. A felnőttek részére rendezett mulatságokat is helyes, ha hajnali 5 órakor befejezzük. Lehetőleg munkaszüneti nap előestéjén rendezzük a bált, hogy a dolgozók és a diákok kellően kipihenhessék magukat. Ha a helyet és időpontot rögzítettük, gondoskodhatunk a *meghívókról, a meghívásról és a propagandáról. A helytől és a helyi szokásoktól függően rendezhetünk zártkörű vagy nyilvános bálokat. Ha zártkörű a bál, akkor annyi meghívót bocsátunk ki, ahány vendéget a bálon szívesen látunk. De nyilvános bálokra is bocsáthatunk ki a terem befogadó képességéhez mért korlátozott számú meghívót. Ekkor meghatározott időpontig a rendezőségtől kell igényelni a meghí-*

tag a saját hatáskörén belül felelősen intézkedjék, de intézkedései álljanak összhangban az egész rendezvény célkitűzéseivel. Így például egyik bizottsági tag feleljen a teremmel kapcsolatos összes ügyekért, a másik a zenekarért, ismét másik a meghívókért stb. A bál tartalmi részének biztosítása az egész gárda szívügye legyen, de a főrendező tartsa kezében az irányítást. (Bálnyitó, táncrend, közös játékok, esetleg közbeiktatott műsorszámok, táncversenyek, a bál befejezése.)

Rendező gárda

Az előkészítő bizottság kérje fel a rendező gárda tagjait. *A rendező gárdába ne a legjobb táncos fiatalembereket válasszák, hanem inkább a komolyabb, érettebb legényeket, fiatal házasokat.* (22—25 éveseket, akiknek a bál közben már nemcsak a táncon jár az eszük, hanem a *házigazda tisztét is el tudják látni.)*

Azokat kérjük fel, akik megfelelő modorukkal alkalmasak arra is, hogy esetleges nézeteltéréseket elsimítsanak, s feltalálják magukat, ha valamit el kell intézni. Kerüljék az akadékoskodást, a tisztséggel való visszaélést. Ők is szórakozzanak, táncoljanak, de ne csak saját kis körükkel, hanem táncoljanak olyan lányokkal is, akiket kellő ismeretség híján nem kérnek fel. Ezekben ügyekezzenek megfelelő táncosokat bemutatni. Ügyeljenek arra, hogy az idősebb kísérők számára legyen ülőhely, hogy a termet jól szellőztessék stb. Különösen ügyeljenek az italfogyasztókra, nehogy kellemetlen jelenetek játszódjanak le a bálon. A főrendezővel állandóan tartsák a kapcsolatot, és ha olyan esetekben kell intézkedni, amelyeknél egy rendező szava kevés lenne, hívják oda néhány rendezőtársukat, és finoman, de erélyesen cselekedjenek. Lehetőleg minden figyel-

akkor a főrendező a terem közepére áll (vagy a mikrofonhoz), és felkéri a bálozókat, hogy fogadják a nyitó táncot.

A nyitó tánc előtt esetleg klasszikus költőinktől származó, a magyar tánc szépségét dicsérő verset vagy alkalmi rigmust, vagy rövid alkalmi szöveget mondhat el színész, esetleg szép kiejtésű színjátszó.

A nyitó táncot járhatja jó népi táncccsoport vagy a tanciskola növendékei, esetleg erre az alkalomra páros tánc tanulására vállalkozott kiváló táncosok, felkért művészek.

A bál alaphangulatát a nyitó táncnak kell megadnia, ezért erre ugyanolyan lelkiismeretesen, alaposan fel kell készülniök a táncosoknak, mintha színpadon mutatványának be. De a bálnyitó táncnak mások a követelményei, mint a színpadi koreográfiáknak. Ez a tánc a közvetlen táncolásra is mozgósítani akar, tartalmában lehet más, mint a színpadi tánc. A nézők sem igénylik, hogy a nyitó tánc technikailag olyan magas fokon álljon, mint a színpadi. Egyszerűségénél, közvetlenségénél fogva legyen alkalmas a tánckedv és hangulat megteremtésére. A magyar néptáncok szépsége és gazdagsága elég bő választékot nyújt ahhoz, hogy báljainkat méltóképpen nyissuk meg. A népi táncokból készült kis kompozíciók alkalmasak a báli hangulat megteremtésére. Egyszerűbb bálnyitónak alkalmasak az Új Magyar Táncok c. kiadványban (Zeneműkiadó, 1952.), valamint a Néptáncosok Kiskönyvtára 12—13. sz. füzetében találhatók. (Művelt Nép, 1955.) Magyar történelmi táncokkal (Szőllősy: Körtánc, Lakatos: Körmagyar, Tóth Sándor: Palotás) csak abban az esetben nyissuk a bált, ha ezek megtanítását olyan szakember vállalja, akinek a magyar történelmi társastáncok tanítására képesítése van. Ellenkező esetben selejtes, giccses táncot látunk, amely sem az ünnepélyességet nem emeli, sem nemze-

helybeli táncszakemberek és a védnökség néhány tagja — annak a párnak ítélje az első díjat, amelyik szép tartással, jobbra és balra is egyformán jól keringőzik, ízlésesen, színesen, egyéniségének megfelelően cifrázza a mardást (mind a lassút, mind a frisset!), és változatos formákban táncolja a tangót, illetve a foxtrottot. Lehet ismetett táncversenyt is rendezni, vagyis az nyeri a legértékesebb díjat, aki mind a 3 vagy 4 táncban legjobbnak mutatkozik.

A táncversenyeknél ügyeljünk arra, hogy gyorsan peregjenek, ne állítsák le sokáig a táncot. A legjobb, ha minden pár egy kört táncol a zsüri előtt és ennek alapján döntik el, hogy ki az első. A zsüri-elnök azokat a számokat mondja be, akik a döntőre bennmaradtak. Ne sértsük meg a kiesőket azzal, hogy a nyilvánosság előtt megnevezzük őket. A nyertesek részére hagyjuk szabadon a táncterem közepét, s egy táncot csak ők járjanak el.

A szép társastánc iránti megbecsülést értékes díjakkal, esetleg oklevelekkel fejezzük ki. Az értékes díjak szintése növelni fogja a táncversenyek népszerűségét, és példaképül állítja a többi táncoló elé azokat, akik ízlésesen, művelt emberhez méltóan, szépen táncolnak. Ezzel jó példát mutatnak azoknak a fiataloknak, akiknek szemében — minthogy az igazi szép táncot nem ismerik — a jampecek látszanak a jó táncos eszményképének.

A teremrendezők az egész bál ideje alatt gondoskodjanak arról, hogy a táncteremben minél jobban, szabadabban lehessen táncolni. Ezért a „majomszigetet", a zenekar előtti csoportosulást igyekezzünk megelőzni, illetve — ha kialakul — minél gyorsabban megbontani. Itt a táncjátékok, táncversenyek, közös szórakozás megteremtése a legalkalmasabb.

Ha módunkban áll külön termet biztosítani az éjfél

sák, szükséges előre elkészíteni a *forgatókönyvet.* Segítségül közöljük néhány báltípus forgatókönyvét. Ezek természetesen csak tájékoztatók, mindig s mindenkor a helyi körülményeknek, igényeknek, szokásoknak megfelelően kell kialakítani a forgatókönyvet is.

Területi bál

(Főváros, vidéki város, üdülő)

Meghívó — táncrend

Megjelenés: esti, ünnepi öltözetben.

Zene: népi zenekar s tánczenekar.

20 óra: A népi zenekar népdalokat, verbunkosokat, operettrészleteket játszik. (Ezalatt gyülekezés, a teremrendezők helyre vezetik az érkezőket.)

20,45: A főrendező megnyitja a bált.

20,50: Bálnyitó tánc — nyitó csárdás. (Népi tánccsoport vagy a tánciskola növendékei.)

21—23: Tánc. A két zenekar felváltva játszik.

Táncrend (12-szer 5 perc = 60 perc):

Csárdás,	swing,
keringő,	lassú keringő,
tangó,	samba,
foxtrott,	polka,
mambo,	tangó,
slow-fox,	rumba.

Kis szünet után a táncrend ismétlése.

23—23,10: Ismerkedő táncjátékok (például legényfogó) vagy táncverseny (például keringőből), vagy tombola.

23,10—23,30: Hölgyválasz. A táncrend ismétlődik.

23,30—24: Francia négyes hatodik része (finale) játékos változatai csárdással befejezve.

24—1: Szünóra.

Szünet alatt a népi zenekar az asztalok között a bálozók kedvelt nótáit játssza.

helyi tánc (például helyi polkaféle vagy népivé vált korábbi társastánc),
lassú keringő,
foxtrott (vagy az új táncok közül, amelyik a faluban ismert),
tangó,
keringőben hölgyválasz.

23,30—24: Közös játékok, táncjátékok, helyi tréfás lakodalmas táncok. (Például Hosszúhetényben kígyótánc, Galgahévizen párnajáték, Békésben farkasjáték.)

24—1: Szünóra.

Ahol még szokásban van, ott a leányok énekszóra karikáznak. A népi zenekar hallgatókat játszik, vagy megfelelően válogatott hanglemezeket tegyenek fel.

1—3: Táncrend ismétlése. (Jól indított csárdással!)

3—3,30: Táncverseny, tombola vagy árverés.

3,30—5: Táncrend ismétlése.

5: Rákóczi induló.

Jelmezbál

Rajzos, tréfás meghívó. (Ha külön megadott témája van a jelmezbálnak, a tárgyhoz illő rajz díszítse a meghívót.)

Táncrend, szavazólapok.

Megjelenés: jelmezben és álarcban. (Álarc kötelező. Csak álarcban megjelenők sötét ruhában, nők estélyi vagy kisestélyi öltözetben.)

Zenekar: egy népi és egy tánczenekar.

20—21 óra: A népi zenekar népdalokat, verbunkosokat, operettrészleteket játszik.

Harsonások (vagy más éleshangú fúvósok) jelzik a bál kezdetét.

Díjkiosztás után egy tánc a győztes jelmezeské.

24,20—1,20: Szünóra.

Szünóra alatt a népi zenekarok a táncolók kedvelt nótáit játssza. (A bál „slágerét" többször.)

1,20—2: A táncsorrend ismétlése. (Közben hölgyválasz.)

2—2,20: A francia négyes hatodik része csárdással befejezve.

2,20—5: A táncrend ismétlése (közben hölgyválasz).

5: Rákóczi induló.

Jelmezbál ötletek:

Operabál. Megjelenés operai vonatkozású jelmezben.

Cirkuszbál. (Főképpen diákok között.) Megjelenés cirkuszi vonatkozású jelmezben.

Népviseletes bál. (Címe lehet: Bodrogköztől Sárközig, vagy: Tolna—Baranya bál stb.) Megjelenés népviseletben.

Nemzetek találkozója. Megjelenés különböző nemzetek népi viseletében.

Virágok bálja. Megjelenés virágjelmezben.

Irodalmi bál. Közismert regényhősök jelmezében.

Film-bál. Magyar történelmi filmek jelmezeiben.

Balatonfüredi Anna-bál 1956

Főrendező: Pallós János tánctanító.

A bált a következő szervek rendezték: Veszprém megyei tanács népművelési osztálya, Hazafias Népfront Veszprém megyei bizottsága, balatonfüredi IBUSZ, Balatonfüredi Tanács népművelési osztálya.

A bál helye: a SZOT nagyterme és a Balaton Étterem volt.

A bál mindkét helyen azonos műsorral zajlott.

A meghívók két színben készültek. A kék nyomásos az elsőre, a barna nyomásos a második bálra szólt. Meghívót igényelhettek a balatonfüredi IBUSZ irodájában.

Amíg a vizsgázók és a vendégek gyülekeztek, a zenekar népdalokat, operetteket és népies műdalokat játszott.

A tánctanító üdvözölte a vizsgázókat és a megjelent vendégeket. A táncrend a következő volt:

Keringő,
slow-fox,
angol keringő,
foxtrott,
swing,
tangó,
csárdás.

10—10 pár bemutatott egy menüettet, farsangi táncot és swing összeállítást.

Ezután ismételték a táncrendet. Szünet után virágtánc következett keringővel, majd a táncrend ismétlődött. Keringőnél hölgyválasz volt. Ezután táncversenyt rendeztek csárdásból, keringőből és tangóból. A táncrend ismétlése közben egy táncjátékra (sapkatánc) is sor került. A versenyek után eredményhirdetés és díjkiosztás volt. A táncrendet ismételték a vizsgabál befejezéséig. Utolsó szám a Rákóczi induló volt.

A díjak a következők voltak: 18 oklevél a táncversenyek első 3 helyezett párjának, 6 jutalomtárgy az első pároknak, két torta a két táncjáték győztesének és egy doboz csokoládé a virágtánc győztesének.

A tánczenéről

A jól előkészített mulatság is rosszul sikerül, ha nem biztosítunk megfelelő zenekart. Falun inkább a helyi népi zenekar vagy az ún. „magyar banda" ismeri legjobban a kedvelt táncdalokat, ők tudnak „talp alá" játszani.

Bálra való táncjátékok

Legényfogó

Páros számú táncosokból két kört alakítanak a rendezők. A férfiak a külső, a nők a belső körben állnak, arccal a kör belseje felé. A rendező is beáll a külső körbe. A közismert indulóra a férfiak balra, a nők jobbra sétálnak. Egy idő múlva a főrendező intésére a zene leáll. Ekkor minden férfi igyekszik magának mielőbb párt keresni. Akinek nem jutott pár, az kiáll. Ezután folytatják a körbe sétálást az induló zenéjére. A rendező most kiáll a férfiak köréből, tehát eggyel több leány lesz a játékban, mint férfi. A főrendező jelére a zene leáll. Most a leányok igyekeznek gyorsan párt keresni maguknak. Akinek nem jutott pár, az kiáll. Minthogy a rendező vagy rendezők egyszer beállnak a körbe, egyszer kiállnak, mindig annyi férfi vagy nő áll ki a játékból, ahány rendező táncolt velük. A játékot úgy is játszhatjuk, hogy egy-egy indulórész között rövid ideig a zene által játszott táncot járják az ily módon összekerült párok.

A játék végén, amikor már csak két leány marad, a megmaradt fiúnak bekötik a szemét, ő kerül középre, a leányok kézfogással járnak körülötte. A zene leálltakor a fiú választ párt. Akit választott, az a nyertes és megkapja az előre meghirdetett díjat. A másik leány pedig „vigaszdíjat" kap. Ha sokan vannak, hat-nyolc rendező is beállhat, hogy gyorsabban jussanak a játék végére.

Virágtánc

A rendező kihirdeti, hogy a következő tánc 15—20 percig tart s ezalatt a férfiak minden felkéréskor egy szál virágot adjanak táncosnőjüknek. A tánc végén a rendezőkből vagy táncvizsgán a mamákból alakított

utolsó, pár nélkül maradt táncosé lesz vigaszdíjként a kosár tartalma vagy az előre kitűzött díj.

Sapkatánc

A bál előkészítése során különféle színű és formájú papírsapkákból két-két egyformát készítünk. Két tánc között a párokat felvonultatjuk, különválasztjuk a fiúkat s a leányokat. A külön-külön halomba rakott sapkákat kiosztjuk köztük. A fiúk megkeresik az ugyanolyan sapkát viselő leányt és azzal táncolnak tovább.

Ügyességi táncok

Igen kedveltek a különböző ügyességi versenyek is. Például magasugró mércét és rudat hozunk a táncterembe. A rudat kezdetben 180 cm magasra helyezzük. Szabály: a táncoló pároknak körív mentén haladva (colonban) kell táncolniok és át kell jutniok a rúd alatt. Aki leveri, az kiáll. Minden körnél 5 cm-rel alacsonyabbra állítjuk a mércét, és így mind többen esnek ki. Az a pár nyer, amelyik a legalacsonyabbra tett rúd alatt is áttáncol.

Tojástánc

A párok oldalt kinyújtott kezében egy evőkanál van, rajta egy kifújt tojás vagy ping-pong labda. A szokásos táncfogással a táncrend szerinti táncokat járják. Aki simán táncol, az tudja tánc közben a kanalat legtovább vagy végig úgy tartani, hogy a tojás ne essék le. Akik a tojást leejtik, nem táncolhatnak tovább. A benevezettek számától függően lehet egy vagy öt páronként táncoltatni. Akiknek sikerül a zene végéig a tojást tartani, azok kapják a díjakat.

Tombola

Játékvezetők: egy felügyelő, egy nyerőszám kihúzó, 10 tombola-árusító leány.

Kellékek: egy nagy, két-három kisebb és sok apró nyereménytárgy.

A 10 árusító — ügyes, csinos lányok — egy-egy fiú kíséretében a bál alatt tombolaszámokat árusít. A legtöbb számot eladó lányt megjutalmazzák.

A számokat kihúzó a számot átadja a vezetőnek, aki mikrofonba bemondja a nyertes számot. Először a kisebb nyereményeket sorsoljuk ki, később a nagyobbakat. (500,— forint nyereménytárgy kisorsolásához kb. 500 darab 2—3,— forintos tombolajegyet adjunk ki.)

Szabadtéren rendezhető tréfás versenyek

Zsákfutás

A versenyzőket alulról derékig zsákba bújtatjuk. Hátukra jól látható számokat tűzünk. A versenyt az nyeri, aki leghamarabb jut a célba. A zsákban legjobban páros lábon, szökdécselve lehet haladni. Ügyeljünk arra, hogy a versenypálya füves, sík terület legyen, nehogy a hepehupás talajon a versenyzők bokaficamot kapjanak.

Köcsögtörés

Olcsó cserépköcsögöket állítunk a tér közepére. A jelentkezőnek bekötjük a szemét, háromszor megforgatjuk saját tengelye körül s a kezébe adott bottal „agyonüti" a köcsögöt. Ha bizonyos, meghatározott idő alatt ez nem sikerült neki, átadja helyét a következő versenyzőnek. Az idő meghatározása lehet például egy

Lóverseny játéklovacskákkal

Kereken futó játéklovacskákat 10—15 zsinórral szerelünk fel. A zsinór másik végére faorsót teszünk. A versenyzőkkel szemben, egyvonalban helyezzük el a lovacskákat. Adott jelre a játékosoknak a zsinórt kis faorsóra kell feltekerniük, és ezzel a lovakat maguk felé húzzák. Amelyik ló feldűlés nélkül elsőnek fut a célba, annak gazdája nyeri a díjat.

Kakasviadal

Két csapat áll fel egymással szemben. Összefűzött karral, féllábon ugrálva kell a másik csapatot kiszorítani a helyéből.

Ujjhúzás

Régi férfisport. Asztalon át egymás mutatóujjába kapaszkodva kell kimozdítani a másikat a helyéből.

Kötélhúzás

Két csapat áll fel a kötél két végénél és adott jelre igyekeznek egymást elhúzni. Amelyik csapat a középpontból legmesszebb húzza a másikat, az nyer.

Pincérverseny

Megrakott tálcával, fejretett üveggel, vízzel telt pohárral, két vödör vízzel versenyfutás. Az nyer, aki hiánytalan szállítmánnyal először ér célba.

Százlábú

A versenyző csapatok egyes oszlopban állnak fel egymás mellett. Egy-egy csapatban 10—15-en álljanak egymás mögött, mindenki az előtte levő derekát fogja.

BÁLNYITÁSRA ALKALMAS VERSEK

Részlet CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY:
Dorottya c. víg eposzából

„De a vitéz Bordács végre felszólala:
»Nemzeti tánczunknak légyen első jussa;
Magyart! ilyen adta vén Jebuzéussa!«
Rárándítja Izsák pengő muzsikáját
S a palatinusnak elkezdi nótáját.
Minden magyar szívek azonnal buzdulnak,
Ősi természetes lángjaiktól gyúlnak.

Felséges állásba tészik termeteket,
Valódiba szedik férfiúképeket.
Benne a rátartós gőgje Ázsiának
Díszt ád Európa csinos módiának.

Csak a magyar táncz az, mely soha sem jára
A jó egészségnek semmi ártalmára,
Mivel mérsékelve mozgatván bennünket,
Frissíti elménket, testünket, vérünket.

Csak a magyar táncz az, mely díszesebbé teszi
Az embert, és soha hívságra nem veszi,
Mert ha csak vitézi módra nem öltözött,
S ha nincs sarkantyúja, csúf a többi közöt.

Csak a magyar táncz az, mely bír oly érdemmel,
Hogy legjobban egyez a szűz szemérmével.
Mikor sok külföldi tánczban a módosság
S a legúribb fogás legnagyobb pajkosság
Nemes magyar táncom, ki ősi nyelvünkkel
S ruhánkkal jöttél ki dicső nemzetünkkel,
Ki európai finnyás lakhelyeden
Máig sem szenvedtél mocskot szépségeden.

CZUCZOR GERGELY: Csárdás c. verse

Ej be füstös ez a csárda,
Be szűk az ivószobája,
Három cigány az asztalon,
Cineg-peneg a cimbalom.

Egy klarinét, egy hegedű,
Csak úgy sivít a levegő,
Közbe a sok legény dala,
Majd kiből a ház oldala.

A láb tapos, a kéz hadáz,
Dobog a föld, remeg a ház,
Ki aprózza, ki reszeli,
Mint csak lehet, úgy keveri.

A lányokat illegetik,
Ide vetik, oda vetik,
S a lányok mint hegyengetik
Kezőket csipőre vetik.

Sok már alig fér bőrébe,
Föl-fölrikkant örömébe,
Ég a nóta a talpába,
Dolgozik négy keze-lába.

Három a tánc! meddig-addig,
Kivilágos kiviradtig,
Uj a csizmám, addig gyűrom,
Mig a talpát el nem nyúvom!

Ez az élet csak az élet,
Ijju-juju-ijju-juju!
Itt a halott is föléled,
Ijju-juju, ijju-juju!

CZUCZOR GERGELY: Magyar tánc c. verse

Mit ültök itt vesztegelve?
Táncra legények!
Ugy szeretem az ifjakat,
Hogyha serények,
Rajta tehát, csak szaporán,
Majd elmondom én,
Ha megzendül a hegedű,
Kiki mit tegyen.

Ti karéjban fogtok ülni,
Én a közepén,
Szemközt kiki a [illegible],
Reám figyelvén.
Kezetek a csipőn legyen,
Mozgástok szabad,
Lomhán, [illegible] ülni,
Éppen nem szabad.

SZELESTEY LÁSZLÓ: Három a tánc c. költeménye

Rajta társak, három a tánc!
Mit nekünk?
Járjuk el, hisz most virágzik
Életünk.

Leghelyesebb lesz karéba
Állnotok:
Egy-két ugrás csak ki nem fog
Rajtatok.

Csóri, aki életed van,
Halljátok!
Nékem azt a barsi nótát
Húzzátok.

Nem kell a víg, ebbe sok hang
Oly hamis,
Bús legyen s mély, tánc között hogy
Sírjak is.

A magyarnál százados bú
S fájdalom,
Még a tánca sem lehet víg,
Gondolom.

Ó a multból, mely sötét, mint
Néma sír,
A gyászemlék tánc között is
Visszasír.

Ám azért hisz a hazáért
Gyöngyvirág,
Egy-két ugrás veled nem mind
A világ.

Szót ne vétsünk! jobbra lelkem
Bimbaja,
Félvigadva, félbusongón
Haj, no ha!

Most bokázva, balra még egy
Fordulót:
Ej be rég nem láttam táncban
Ennyi jót!

Rajta most a három ugrást
Erre ki —
Jobbra-balra: ne engedjünk
Már neki!

Lelkemadta kis tubája
Ejnye ni!
Miképp hegyez, hogyan ki tud
Ma tenni!

Három a tánc, újra hármat
Kezdhetünk:
Ki világos, ki viraddig
Mit nekünk!

Mosolyra gyúlt menyasszonyát.
A hölgy pedig kendős kezét
Nyugosztja vőlegénye vállán
És perdül — egy darabbá válván,
(Miként, ha része volna csak
Vagy szárnya a gyors ifjúnak),
Míg pajkosan lebbenti szét
A szellő suhogó mezét.
De végre a szilaj zene
(Mintha fáradtan dőlne le)
Ketté szakadván hirtelen,
Megcsöndesül a táncterem:
S a hölgy, kit a legény vezet,
Pihegve néz ülőhelyet.
De „három a tánc!" így riad:
Pihenni most még nem szabad;
Gyöngéden visszakészti hát
Jenő fáradt menyasszonyát.
Együtt feláll több fiatal legény,
Az ugrós táncba víg szökellve mén;
S mint hajdan Róma hősei
Vendég szabin lányokat,
Társul magához lejteni
Hölgyet szemel, hölgyet ragad.
Most a szilárd tölgy deszkapad
Dübögve majdnem leszakad;
Száz pár mozog, egyszerre mind,
Lesz véghetetlen labyrinth,
Egy összeszőtt-font tömkeleg,
Megfoghatatlan egyveleg,
Melyben — ahány pár — annyiféle
A tánc alakja és szeszélye,
Mégis azonegy zenemérték
Kormányozza minden léptét.
Ennek kimért mozgása dölyf;
Az ovászni látszik, mintha kérne;

FÜGGELÉK

A bál sikere az erkölcsi és gazdasági megalapozottságtól függ. A gazdasági munka kellő megszervezéséhez tudnunk kell, hogy a bállal kapcsolatban milyen engedélyekre van szükségünk, azokat hol, hogyan és mikor kell kérnünk, végül milyen költségekre számíthatunk a bál rendezésével kapcsolatban.

Engedélyek: A táncestélyek, bálok és műsoros előadások rendezésére minden esetben engedélyt kell váltani. Az engedélyezésre vonatkozó eljárást a népművelési miniszter 3/1955. (V. 27.) Np. M. sz. rendelete szabályozza, amely a műsoros előadásokról szóló 1955. évi 13. sz. törvényerejű rendelet végrehajtási utasítása. Szükségesnek látjuk megemlíteni, hogy hangversenyt és *műsoros előadást állami szervek és vállalatok, fegyveres testületek, társadalmi szervek és szövetkezetek rendezhetnek.* Magánszemély műsoros előadást vagy táncestélyt nem rendezhet. *A műsoros vagy műsor nélküli előadások megtartásához a járási (városi, kerületi) tanács végrehajtó bizottsága népművelési osztályának engedélye szükséges. Ugyanide tartozik a műsoros előadás nélküli táncmulatság, tehát ismerkedési táncestély és bál engedélyezése is.*

Műsoros előadás hivatásos előadóművész közreműködésével akkor rendezhető, ha a művésznek hivatásos előadóművészi működési engedélye van, a műsorszámot a kijelölt szerv engedélyezte, a művészt állami közvetítő szerv közvetítette. A rendelet részletesen tartal-

Budapesten, Debrecenben, Szegeden, Miskolcon, Pécsett és Győrött, ha a műsoros előadást 200 személynél kisebb befogadóképességű teremben rendezik	30,— Ft	60,— Ft
Ha 200—500 személyig terjedő befogadóképességű teremben rendezik	50,— Ft	100,— Ft
Ha 500 személyen felüli befogadóképességű teremben rendezik	80,— Ft	160,— Ft

A rendező szervek a belépődíj nélkül rendezett műsoros előadások és táncmulatságok után szerzői jogdíjat nem fizetnek. Természetesen a *kötelező ruhatári díj, műsormegváltás stb. címén szedett díjak is belépődíjnak számítanak.*

Zenekar: A bál sikere szempontjából döntően fontos, hogy milyen zenekart alkalmazunk. Természetesen ez mindig a helyi adottságoktól függ. Tudnunk kell azonban, hogy *csak olyan zenekari tagokat szerződtethetünk, akik érvényes működési engedéllyel rendelkeznek.* A szerződtetés után a bál kezdete előtt feltétlenül kérjük be minden zenésztől a működési engedélyt, mert az abban foglalt adatokra SZTK bejelentés szempontjából is szükségünk van. Zenekart csakis rendelő levél alapján a Zeneművészek Szakszervezetétől (Bp., Gorkij fasor 38.) igényeljünk és szerződtessünk. Vidéken az említett zenekari központ járási megbízottjával kell az érintkezést felvennünk, mielőtt a zenekart szerződtetjük. *Írásbeli szerződést feltétlenül kössünk, nehogy zene nélkül maradjunk a bálon.* A zenészek egy alkalomra személyenként 115—200,— forintot kapnak, és ezenkívül a kifizetett munkabér 10 százalékát kell közvetítési díj címén az említett szakszervezetnek befizetni. Hangszerszállítási díj külön 40,— Ft.

Italmérési engedély: Abban az esetben, ha a bált olyan helyen rendezzük meg, ahol nincs állandó italmé-

megtenni. A biztosításra kötelezett dolgozók munkabéréből 3%-os nyugdíjjárulékot kell levonni, és azt az SZTK-járulékkal együtt az SZTK-nak befizetni. Az SZTK-járulék a munkabér 10%-a, tehát a 10%-ot a munkáltató, azaz a bál rendezősége, a dolgozó munkabéréből levont 3%-kal együttesen fizeti be.

A munka beosztása: A bál előkészítésével kapcsolatos tennivalókat, mint már említettük, a *báli előkészítő bizottság* végzi, amely 8—10 tagból áll. Szerepe, mint ahogy a neve is mondja, a bál erkölcsi és gazdasági célkitűzéseinek biztosítása. Szerepe csak addig terjed, míg meg nem alakul a „báli bizottság". A báli bizottság a tennivalókat egymás között felosztja, és a szükséghez mérten tartja meg üléseit, ahol is a részletfeladatokkal megbízottak beszámolnak az általuk végzett munkáról. A *főpénztáros* a bállal kapcsolatos gazdasági, pénzügyi vonatkozású ügyeket tartja kezében, kifizeti a számlákat, és a pénzgazdálkodásról bármikor ellenőrizhető és támokmányokkal igazolt elszámolást vezet. A bálon a pénztárosi tennivalókat nem a főpénztáros látja el, hanem a kijelölt pénztáros, aki a pénztári zárlat után az eladott jegyek szerint elszámolást készít és a főpénztárosnak számol el. A *főellenőr* ellenőrzi és ellenjegyzi a számlákat, hogy azok a báli bizottság által előre megállapított költségvetés alapján nyertek kifizetést. A bál alkalmával az ellenőrök a szükséghez mérten többen és lehetőleg váltva ellenőrzik, hogy a bálba csak a meghívottak és azok közül is csak azok mehessenek be, akik a jegyüket megváltották. Belépőjegyként nyomdai úton előállított és számozott kis kartonok használhatók fel, de megfelelnek e célra az ÁPISZ üzletekben kapható számozott tömbök is. Ezeket azonban előzetesen megfelelő bélyegzővel kell ellátni.

Költségvetés: Annak érdekében, hogy a rendező szervek a báli költségekkel kapcsolatban tájékoztatást

Bevétel:

200 belépő à 10,—	2000,—	
500 belépő à 15,—		7500,—
Játékból, büfé, előzetes táncestélyek	400,—	1000,—
Összesen:	2400,—	8500,—

A bál végén a főpénztáros az ellenőrrel egyetemben hiteles elszámolást készít, és arról tájékoztatja a báli bizottságot. A báli bizottság dönt a tekintetben, hogy a bál tiszta jövedelmét milyen célra fordítják. Ajánlatos, ha a báli bizottság még a bál rendezése előtt kitűzi a célt, és ebben az esetben a meghívón is feltünteti, hogy a bál tiszta jövedelmét milyen célra óhajtja felhasználni (például Vöröskereszt, sportfelszerelés bővítése, könyvtárbővítés, rádióbeszerzés a művelődési otthon részére, úttörők nyári táborozása).

TARTALOM

Előszó 3
Hol tanulhatunk táncolni? 6
Mit táncoljunk? 9
Hogyan táncoljunk? 12
Milyen táncos alkalmakat szervezzünk? 13
Városi táncalkalmak, bálok 15
Falusi táncalkalmak, bálok 23
Diákbálok, táncos mulatságok 32
A gyermekbálokról 38
A bál előkészítése 42
A bál 46
A tánczenéről 51
Bálra való táncjátékok 59
Szabadtéren rendezhető tréfás versenyek 63
Bálnyitásra alkalmas versek 67
Függelék 75

Városi Könyvtár
103607
Dunaharaszti